

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра мови засобів масової інформації

Затверджено
на засіданні кафедри мови засобів масової інформації
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол №1 від 26 серпня 2022 року)

Завідувачка кафедри –
проф. Марія ЯЦИМІРСЬКА

Силабус
з навчальної дисципліни
«Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)»,
яку викладають у межах освітньої програми «Журналістика»
першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 061 Журналістика

Львів – 2022

Назва дисципліни	«Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)»
Адреса викладання дисципліни	вул. Генерала Чупринки, 49, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра мови засобів масової інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі дисципліни	Яценко Андрій Миколайович , кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мови засобів масової інформації, заступник декана з наукової і навчальної роботи. Ріпей Марія Володимирівна , кандидат філологічних наук, доцент кафедри мови засобів масової інформації. Більовська Наталія Богданівна , асистент кафедри мови засобів масової інформації. Маркевич Богдан Михайлович , асистент кафедри мови засобів масової інформації. Литовченко Наталія Михайлівна , асистент кафедри мови засобів масової інформації.
Контактна інформація викладачів	andriy.yatsenko@lnu.edu.ua https://journ.lnu.edu.ua/employee/yatsenko-a-m mariya.ripey@lnu.edu.ua https://journ.lnu.edu.ua/employee/ripej-m-v nataliya.bilovska@lnu.edu.ua https://journ.lnu.edu.ua/employee/bilovska-n-b bohdan.markevych@lnu.edu.ua nataliya.lytovchenko@lnu.edu.ua https://journ.lnu.edu.ua/employee/lytovchenko-n-m Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, авд. 209
Консультації з курсу	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю) за адресою: вул. Генерала Чупринки, 49, авд. 209. Також можливі онлайн-консультації через Skype, Viber, Telegram (для погодження часу онлайн-консультацій слід писати на електронну пошту викладача andriy.yatsenko@lnu.edu.ua . Тел.: +380679039279.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Ukr.mova-v-ZMI
Інформація про курс	«Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)» – нормативна дисципліна зі спеціальності 061 – Журналістика для освітньо-професійної

	<p>програми «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яку викладаємо в 1 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
<p>Коротка анотація курсу</p>	<p>Курс «Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)» на факультеті журналістики є надзвичайно важливим у системі дисциплін, які забезпечують мовну підготовку майбутніх фахівців. Перший розділ «Вступ до науки про комунікування» відкриває студентіві світ вербального і невербального мовлення, природи, суті, функцій, подає етапи розвитку міжнародних лінгвістичних шкіл, важливі аспекти історії української літературної мови. Актуальними для майбутніх журналістів є теми про сутність інтерперсонального та масового комунікування. Дуже важливими є теми, пов'язані з станом і статусом української мови сьогодні. Другий розділ «Культура української мови» відкриває цикл тем, присвячених теорії і практиці мовної правильності в академічному розумінні. Впродовж курсу рекомендуємо студентам укладати власний словничок опрацьованих слів та словосполучень і обов'язково записувати їх значення, ставити правильний наголос.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Мета курсу «Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)» як одного з найважливіших у системі мовних дисциплін полягає в комплексному вивченні таких розділів мовознавства, як «Вступ до науки про комунікування», «Культура української мови» («Фонетика», «Орфоєпія», «Графіка та Орфографія», «Лексикологія», «Фразеологія», «Лексикографія»). Це допоможе майбутнім журналістам навчитися майстерно володіти різноманітними лексико-фразеологічними засобами, що сприятиме також підвищенню рівня культури майбутніх фахівців та увиразненню їхнього мовлення.</p> <p>Завдання курсу «Українська мова в ЗМІ (у т.ч. професійне спілкування)» такі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) вивчити головні поняття з вищезазначених розділів мовознавства; 2) проаналізувати сучасну мовну ситуацію в Україні; 3) виокремити найголовніші проблеми культури мови в сучасному інформаційному просторі України; 2) проаналізувати лексико-фразеологічне тло сучасних засобів масової інформації; 3) з'ясувати доцільність використання різноманітних лексико-фразеологічних засобів в українських мас-медіа; 4) розглянути проблему перекладу фразеологічних одиниць у сучасному інформаційному просторі України; 5) виявити нові слова в мові засобів масової інформації та потлумачити їхнє значення; 6) ознайомитися з різними типами словників, із системою стилістичних позначок; 8) навчитися «читати словники»; 9) запропонувати шляхи вдосконалення мовної культури майбутніх працівників засобів масової інформації.

**Література для
вивчення
дисципліни**

Основна література:

1. Український правопис. Харків : Фоліло, 2019. 348 с.
2. Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.
3. Сучасна українська мова : підручник / [за ред. О. Д. Пономарева]. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
4. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
5. Яцимирська М. Г. Сучасний медіатекст : словник – довідник. Львів : ПАІС, 2005. – 128 с.

Додаткова література:

1. Яцимирська М. Сучасний медіатекст: політичні наративи, смисли і сенси, емоційні маркери. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. Вип. 51. 2022. С. 216–224.
2. Нові слова та значення: словник / [уклад.: Л. В. Туровська, Л. М. Василькова]. – К. : Довіра, 2009. – 271 с.
3. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / [за ред. М. М. Пещак]. К. : Довіра, 2001.
4. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. К. : Довіра, 2006. 510 с.
5. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [уклад.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук]. К. : Наук. думка, 1999–2000.
6. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.
7. Гаджієв Р. Лінгвістика на карті світу. К. : Віхола, 2022. 384 с.
8. Масенко Л. Суржик: між мовою і “язиком”. К. : ВД “Києво-Могилянська Академія”, 2011. 137 с.
9. Голоскевич Г. Правописний словник. Львів : Априорі, 2020. 648 с.
10. Огієнко І. Наука про рідномовні обов’язки. К. : Ярославів Вал, 2014. 56 с.
11. Словник паронімів української мови / упоряд. Олександра Сербенська. Львів : Априорі, 2022. 392 с.
12. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. Олександри Сербенської : навч. посібн. Львів : Априорі, 2017. 304 с.
13. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Априорі, 2020. 280 с.

Інтернет-джерела:

1. ФБ-сторінка кафедри мови ЗМІ. URL: <https://www.facebook.com/kafedramovyzmi/>
2. Блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/archives.html>
3. Словник української мови у 20 томах. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
4. Яцимирська М. Г. Українська ортологія на інтернет-платформах. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/10517>

<p>Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг – 90 год. З них для денної форми навчання: 64 год. аудиторні (32 год. лекційних, 32 год. лабораторних занять) та 26 год. – самостійна робота; для заочної форми навчання: 18 год. аудиторних (10 год. лекційних, 8 год. практичних) та 72 год. – самостійна робота.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення курсу студент повинен <u>знати</u>: природу, суть, функції мови і мовлення, головні категорії культури мови, суть і функції різноманітних лексико-фразеологічних засобів, доцільність використання їх у мові мас-медіа; класифікацію лексико-фразеологічних засобів; типи словників тощо.</p> <p>Студент також повинен <u>уміти</u>: володіти усіма нормами сучасної української літературної мови, аналізувати сучасний текст з погляду лексико-фразеологічних засобів; творити власні лексико-фразеологічні засоби, користуватися різноманітними лексикографічними виданнями.</p> <p>Завдання дисципліни передбачають формування загальних та фахових компетентностей спеціальності:</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.</p> <p>СК02. Здатність формувати інформаційний контент.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких програмних результатів навчання:</p> <p>ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.</p> <p>ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.</p> <p>ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.</p> <p>ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.</p> <p>ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.</p>
<p>Ключові слова</p>	<p>Журналістика, текст, мовознавство, мова, мовлення, креативність, мовні засоби.</p>

Формат курсу	Очний/заочний
Теми	Див. СХЕМУ КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Іспит наприкінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із “Вступу до журналістики”, достатніх для сприйняття категоріального апарату.
Навчальні методи та техніки, які використовуватимуться під час викладання курсу	Методи навчання: лекція, дискусія, рольова гра, групова робота, метод кейсів. Форми лекцій: лекція-діалог (запитання-відповіді), лекція-візуалізації проблеми (презентація навчального матеріалу на онлайн-платформах), лекція-разом (запрошення відомих сучасних мовознавців). Під час практичних занять було використано елементи проблемно-орієнтованого та проектно-орієнтованого навчання. Інтерактивні методи навчання: метод «Акваріум» та рольова гра, метод «Мозкової атаки», метод «Сенкан», метод SKAMPER, кейс-метод, застосовано елементи онлайн-навчання (робота з онлайн-дошкою на платформі Padlet, Miro, Jamboard, Mentimetr, Sutori, Flip).
Необхідне обладнання	Комп’ютер, мультимедійний проєктор, доступ до мережі Інтернет, ноутбук, мобільний телефон чи планшет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Впродовж семестру студент може набрати 50 балів на лабораторних заняттях, виконуючи всі домашні завдання (<i>завдання 1, 2, 7, 9, 12-го тижнів оцінюємо 5 балами; завдання 3, 4, 5, 10, 11, 13, 14, 15, 16-го тижнів – 2 балами; завдання 6-го тижня – 4 балами; завдання 8-го тижня – 3 балами</i>). Критерії оцінювання: грамотність, креативність (оригінальна назва есе з використання лексико-фразеологічних засобів, докладний аналіз мовної ситуації чи індивідуального мовлення журналіста з покликанням на відповідна джерела; своєчасність подання домашнього завдання тощо).</p> <p>На іспиті студент може максимально набрати 50 балів. Отже, за семестр загальний бал становитиме 100 балів.</p> <p>Письмові роботи: студенти виконують декілька видів творчих письмових робіт (есе, аналіз індивідуального мовлення журналіста, аналіз мовної ситуації в Україні, нова редакція статті 10 Конституції України тощо).</p> <p>Найосновніша вимога – академічна доброчесність. Роботи студентів повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів – академічна недоброчесність. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування.</p> <p>Відвідання занять є важливою частиною навчання. Студенти повинні відвідати усі лекції і лабораторні заняття з курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов’язані дотримуватися усіх термінів виконання завдань (письмових робіт, презентацій, доповідей), представлення проєктів.</p>

	<p>Література. Усю література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, може надати викладач. Частину літератури студенти зможуть знайти на сайті за покликом: https://journ.lnu.edu.ua/department/kafedra-movy-zasobiv-masovoji-informatsiji</p> <p>Рекомендуємо також студентам залучати літературу для виконання завдань, яку вони знайдуть самостійно.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуємо усі бали, набрані упродовж семестру (поточне опитування, самостійна робота (доповідь або презентація).</p> <p>При цьому обов'язковою є присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену (питання на контрольну роботу)</p>	<p>Природа, суть і функції мови. Мова й мислення. Мова й мовлення. Функції мови. Науки про мову. Поняття рідної та державної мови. Наука про рідномовні обов'язки Івана Огієнка. Походження української мови та її становище серед інших слов'янських мов. Огляд головних теорій. Лінгвоцид і його форми (в Україні та інших державах). Стан і статус української мови сьогодні. Мови світу. Мови міжнародного спілкування. Нові слова і нові значення в мові ЗМІ. Риторичний стиль нових ЗМІ. Мова реклами. Словник слоганів у рекламі. Культура мови. Основні комунікативні ознаки культури мовлення. Типи мовлення. Поняття норми. Структурно-мовні типи норм. Літературна норма, її головні ознаки. Літературна мова. Орфоепічна правильність мовлення. Граматична правильність мовлення. Багатство й різноманітність мовлення. Українська мовна територія. Мовна свідомість. Мовний етикет. Мовна особистість. Національно-культурна специфіка мовної поведінки. Предмет і завдання етнопсихолінгвістики. Мовна культура в науковому та навчальному спілкуванні. Головні проблеми культури мови в засобах масової інформації. Звуковий склад української мови. Поняття орфоепічної норми. Імперативні (обов'язкові) та диспозитивні (передбачають варіанти вимови) орфоепічні норми. Основні випадки порушення орфоепічних норм.</p>

	<p>Сучасні орфоепічні словники, їх характеристика.</p> <p>Словесний наголос. Вільний, рухомий наголос як характерна ознака української вимови.</p> <p>Синтагматичне членування речення, логічний і емоційно-експресивний наголос. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.</p> <p>Культура усного мовлення. Типові акцентуаційні помилки в теле- та радіомовленні.</p> <p>Український правопис. Підсистеми правопису: графіка, орфографія, пунктуація.</p> <p><i>Орфографія.</i> Принципи українського правопису: фонетичний, морфологічний, історичний, або традиційний.</p> <p>Найскладніші правила чинного українського правопису.</p> <p><i>Пунктуація.</i> Найголовніші правила пунктуації української мови.</p> <p>Українські правописні словники, їх характеристика.</p> <p>Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Поняття лексеми.</p> <p>Терміни. Термін і слово. Дефініція терміна. Ключові терміни журналістики. Термінологічні словники.</p> <p>Типи лексичних значень. Пряме і переносне значення слів, особливості їх використання в засобах масової інформації. Метафора. Метонімія. Синекдоха.</p> <p>Омоніми. Типи омонімів. Шляхи виникнення омонімів. Міжмовні омоніми. Повна та часткова омонімія. Головні відмінності між омонімією та багатозначністю слів.</p> <p>Пароніми. Типові помилки в їх використанні. <i>Словник паронімів</i>, його значення в удосконаленні мовної культури.</p> <p>Синоніми в мові та мовленні, типи синонімів. Синоніми ідеографічні та стилістичні. Синоніми загальномовні та контекстуальні. Фразеологічна синонімія. Перифрази. Евфемізми та дисфемізми. Синоніми як засіб експресивності в публіцистичному мовленні. Загальна характеристика <i>Словника синонімів української мови</i>.</p> <p>Антоніми. Антонімія й багатозначність. Антоніми загальномовні й контекстуальні. Енантіосемія (розвиток у слові протилежних (антонімічних значень). Антитеза. Оксиморон. Антонімічна іронія. <i>Словник антонімів</i>.</p> <p>Ономастика, або оноματοлогія, як наука про власні імена. Антропоніми (власні імена людей), топоніми (назви географічних об'єктів), гідроніми (назви водних артерій). Особливості використання ономастичної лексики в газетному мовленні. <i>Словник власних імен та прізвищ в українській мові</i>.</p> <p>Лексика української мови за походженням.</p> <p>Лексика української мови зі стилістичного погляду.</p> <p>Активна і пасивна лексика української мови.</p> <p>Українська фразеологія: джерела, структура, семантика.</p> <p>Досягнення української лексикографічної науки.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу

«Українська мова в ЗМІ (за професійним спрямуванням)»

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання	Термін виконання
1 тиждень (4 год.)	Природа, суть, функції мови та мовлення. Мова й мислення. Мова й мовлення. Взаємозв'язок мови й мислення в системі мовних значень. Функції мови. Науки про мову.	Лекція / лабораторна	Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Написати есе “Функції мови: сучасний аспект” (2 год.).	1-2 дні
2 тиждень (4 год.)	Природа, суть, функції мови та мовлення. Поняття рідної та державної мови. Наука про рідномовні обов'язки Івана Огієнка. Походження української мови та її становище серед інших слов'янських мов. Огляд головних теорій. Лінгвоцид і його форми (в Україні та інших державах). Стан і статус української мови сьогодні. Мови світу. Мови міжнародного спілкування.	Лекція / лабораторна	Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. К. : Ярославів Вал, 2014. 56 с. Масенко Л. Суржик: між мовою і “язиком”. К. : ВД “Києво-Могилянська Академія”, 2011. 137 с.	Стаття 10 Конституції України: власна інтерпретація. Написати есе “З чим я погоджуюся і не погоджуюся у праці І. Огієнка “Наука про рідномовні обов'язки”” (3 год.).	1-2 дні
3 тиждень (4 год.)	Проблеми культури мови в ЗМІ. Культура мови. Основні комунікативні ознаки культури мовлення. Типи мовлення. Поняття норми. Структурно-мовні типи норм. Літературна норма, її головні ознаки. Літературна мова. Орфоепічна правильність мовлення. Граматична правильність мовлення. Багатство й різноманітність мовлення.	Лекція / лабораторна	Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. Посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.	Тестові завдання з роділу 3 (за книгою Марії Яцимирської “Культура мови журналіста”) (1 год.).	1-2 дні

4 тиждень (4 год.)	<p>Проблеми культури мови в ЗМІ. Українська мовна територія. Мовна свідомість. Мовний етикет. Мовна особистість. Національно-культурна специфіка мовної поведінки. Предмет і завдання етносихолінгвістики. Мовна культура в науковому та навчальному спілкуванні. Головні проблеми культури мови в засобах масової інформації. Сучасні енциклопедії, словники, довідники, їхнє значення в удосконаленні культури мови журналістів.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. Олександри Сербенської : навч. посібн. Львів : Априорі, 2017. 304 с.</p>	Творча презентація однієї європейської мови (на вибір студента) (цікаві факти, відомі носії, особливості тощо) (2 год.).	1-2 дні
5 тиждень (4 год.)	<p>Звуковий склад української мови. Мовні звуки, їх характеристика: частота, амплітуда, тривалість і спектр коливання. Звуки мови за тривалістю в часі. Мовний апарат людини (дихальний апарат і органи артикуляції). Активні й пасивні мовні органи. Механізм мовлення. Артикуляційна база. Класифікація звуків. Темп. Наголос. Пауза. Ритмічна організація звукового потоку. Інтонація. Позиційні чергування фонем у//в, і//й, і//нульова фонема.</p>	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Транскрипція тексту (1 год.).	1-2 дні
6 тиждень (4 год.)	<p>Орфоепічні норми української літературної мови. Поняття орфоепічної норми. Імперативні (обов'язкові) та диспозитивні. Сучасні орфоепічні словники, їх характеристика. Словесний наголос. Вільний, рухомий наголос як характерна ознака української вимови. Синтагматичне членування речення, логічний і емоційно-експресивний наголос. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах. Культура усного мовлення. Типові акцентуаційні помилки в теле- та радіомовленні.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / [за ред. М. М. Пещак]. К. : Довіра, 2001.</p>	Продекламувати уривок улюбленого тексту (1 год.).	1-2 дні
7 тиждень (4 год.)	<p>Графіка й орфографія української мови. Український правопис. Підсистеми правопису: графіка, орфографія, пунктуація. Графіка й орфографія. Найскладніші правила чинного українського правопису. Пунктуація. Найголовніші правила пунктуації української мови. Українські правописні словники, їх характеристика.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Український правопис. Харків : Фоліло, 2019. 348 с. Голоскевич Г. Правописний словник. Львів : Априорі, 2020. 648 с.</p>	Аналіз словникового диктанту (на 100 слів) (3 год.)	1-2 дні

<p>8 тиждень (4 год.)</p>	<p>Лексика сучасної української літературної мови. Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Поняття лексеми. Семасіологія. Значення слова й поняття. Полісемія (багатозначність слів) і моносемія (однозначність слів). Терміни. Ключові терміни журналістики. Термінологічні словники. Типи лексичних значень. Пряме і переносне значення слів, особливості їх використання в засобах масової інформації. Метафора. Метонімія. Синекдоха. Омоніми. Типи омонімів. Шляхи виникнення омонімів. Міжмовні омоніми. Повна та часткова омонімія. Головні відмінності між омонімією та багатозначністю слів.</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p>	<p>Проілюструвати вирізками з газетного тексту приклади синонімів, антонімів, перифразів, евфемізмів, оксиморонів, антитез, антонімічної іронії (по 2-3 приклади).</p> <p>Написати римований або прозовий текст зі словами: ідея – і де я, замету – за мету, зміни – з міни, зводи – з води, втих – в тих, доволі – до волі, зради – з ради, у Русі – у русі, в тому – втому, з Риму – зриму, звіт – з віт, не суть – несуть, сонце – сонце (3 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>
<p>9 тиждень (4 год.)</p>	<p>Лексика сучасної української літературної мови. Пароніми. Типові помилки в їх використанні. Словник паронімів, його значення в удосконаленні мовної культури. Синоніми в мові та мовленні, типи синонімів. Синоніми ідеографічні та стилістичні. Синоніми загальномовні та контекстуальні. Фразеологічна синонімія. Перифрази. Евфемізми та дисфемізми. Синоніми як засіб експресивності в публіцистичному мовленні. Загальна характеристика Словника синонімів української мови. Антоніми. Антонімія й багатозначність. Антоніми загальномовні й контекстуальні. Енантіосемія (розвиток у слові протилежних (антонімічних значень). Антитеза. Оксиморон. Антонімічна іронія. Словник антонімів. Ономастика, або ономастологія, як наука про власні імена. Антропоніми (власні імена людей), топоніми (назви географічних об'єктів), гідроніми (назви водних артерій). Особливості використання ономастичної лексики в газетному мовленні. Словник власних імен та прізвищ в українській мові.</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Український правопис. Харків : Фоліо, 2019. 348 с.</p> <p>Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. К. : Довіра, 2006. 510 с.</p> <p>Словник синонімів української мови : у 2 т. / [уклад.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук]. К. :</p>	<p>Написати есе (1 сторінка формату А4), в якій переважатимуть власні назви: антропоніми, топоніми, гідроніми, космоніми, міфоніми, зооніми, культуроніми. Повторити вживання великої літери в «Українському правописі» (2 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>

			<p>Наук. думка, 1999–2000.</p> <p>Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.</p> <p>Словник паронімів української мови / упоряд. Олександра Сербенська. Львів : Апріорі, 2022. 392 с.</p>		
10 тиждень (4 год.)	<p>Лексика української мови за походженням. Групи лексики сучасної української мови за походженням. Різновиди запозичень: лексичне, словотвірне, морфологічне, семантичне, калькування. Слова індоєвропейського та спільнослов'янського походження.</p> <p>Старослов'янізи в українській мові, їхні основні ознаки. Слова іншомовного походження. Фонетичні та морфологічні ознаки іншомовних слів. Інтернаціоналізми, їхні ознаки. Кальки. Словотвірне і семантичне калькування. Екзотизми (етнографізми) та варваризми, їхнє значення в публіцистичному тексті. Явище пуризму. Пуристичні рухи, їхні соціальні корені і характер. Іншомовні слова в сучасних засобах масової інформації. Критерії використання лексики іншомовного походження. Словник іншомовних слів, його значення в мовній практиці журналістів.</p>	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Проаналізувати будь-яку публікацію, відповідаючи на такі питання: а) з яких мов запозичені іншомовні слова; б) чи зрозуміле з контексту їхнє значення; в) чи не зловживає автор іншомовною термінологією (1 год.).	1-2 дні
11 тиждень (4 год.)	<p>Активна і пасивна лексика української мови. Активний і пасивний словник української мови. Застарілі слова: історизми та архаїзми. Неологізми загальномовні й авторські. Способи творення okazіonalіzmів у засобах масової інформації. Вплив суспільно-політичних чинників на розвиток нових значень слів і збагачення української лексики.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Нові слова та значення: словник / [уклад.: Л. В. Туровська, Л. М. Василькова]. – К. : Довіра, 2009. – 271 с.</p>	Наведіть 10 прикладів загальномовних і 10 авторських неологізмів у мові ЗМІ. Назвіть способи творення okazіonalіzmів у мас-медіа (2 год.).	1-2 дні

<p>12 тиждень (4 год.)</p>	<p>Лексика української мови зі стилістичного погляду. Загальне поняття про функціональні стилі української мови, їх коротка характеристика. Загальноживана, професійна й спеціальна лексика. Професіоналізми і терміни (зіставна характеристика). Діалектна лексика. Жаргонна лексика. Жаргонізми та арготизми (зіставна характеристика). Конфесійна лексика, джерела її збагачення. Стилістично нейтральна лексика. Розмовна та просторічна лексика. Розмовна лексика, її склад та характер. Емоційно-експресивна лексика.</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні і поради : навч. Посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.</p>	<p>Есе “Якою буде мова після війни?” (1 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>
<p>13 тиждень (4 год.)</p>	<p>Українська фразеологія: джерела, структура, семантика. Фразеологія як розділ мовознавства про структуру й семантику фразеологічних одиниць, функцію їх у мові й мовленні, історію виникнення й розвитку, роль в інтралінгвістичних (внутрісистемних) і екстралінгвістичних (позамовних) процесах. Фразеологізми, їхні генетичні, функціональні та структурно-граматичні ознаки. Системні зв'язки у фразеології. Джерела й склад української фразеології. Фразеологічна одиниця і слово. Відтворюваність як головна ознака фразеологічної одиниці. Відтворення фразеологічних одиниць у ерекладах з однієї мови на іншу. Фразеологія й мовні кліше. Класифікація фразеологічних одиниць з погляду їх семантичної спаяності. Фразеологізм і контекст. Номінативні функції фразеологізмів.</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.</p>	<p>Проаналізувати фразеологічне тло будь-якого видання, блогу (1 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>
<p>14 тиждень (4 год.)</p>	<p>Українська фразеологія: джерела, структура, семантика. Структурні типи фразеологічних одиниць. Прислів'я та приказки. Крилаті слова та вислови. Афоризми, їхні характерні ознаки. Різновиди афоризмів (сентенція, максима). Парадокс. Літературна цитата. Ремінісценція. Каламбурні сполуки в системі української фразеології. Фразеологічні синоніми та антоніми. Фразеологічні історизми. Фразеологізми як засіб емоційного впливу в газетному, теле- і радіомовленні. Фразеологічні словники української мови. Їхня структура й значення в журналістській практиці.</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.</p>	<p>Знайти приклади трансформованих фразеологізмів у мас-медіа (1 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>
<p>15 тиждень (4 год.)</p>	<p>Українська лексикографія: історіографія питання. Перші лексикографічні праці в Україні. Каленик Шейковський. Фортунат Піскунов. Лексикографічна спадщина вчених української діаспори. “Енциклопедія Українознавства” за</p>	<p>Лекція / лабораторна</p>	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p>	<p>Аналіз словникової статті за кількома лексикографічними виданнями (1 год.).</p>	<p>1-2 дні</p>

	редакцією Володимира Кубійовича, "Українська мала енциклопедія" Євгена Онацького, їхній зміст і значення. Лексикографічні праці Івана Огієнка.				
16 тиждень (4 год.)	Досягнення української лексикографічної думки. Перші лексикографічні праці в Україні. Сучасна українська лексикографія. Загальна характеристика словників. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Типи лінгвістичних словників української мови. Тлумачні словники та принципи їх побудови. Характеристика основних тлумачних словників української мови. Словники синонімів, антонімів, паронімів. Словники іншомовних слів, їхня структура й характеристика. Етимологічні та історичні словники. Діалектні словники. Перекладні словники. Довідники з культури української мови. Спеціальні словники труднощів слововживання. Фразеологічні словники. Система стилістичних позначок у тлумачних і двомовних словниках. Значення енциклопедій та словників у редакційній практиці. Робота журналіста зі словниками.	Лекція / лабораторна	Яцимирська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Написати словникову статтю до 5 слів (1 год.).	1-2 дні

Розробник

доцент Андрій ЯЦЕНКО